

RIIGIKOGU

IV koosseis.

VI istungjärk.

137. koosolek.

30. märtsil 1931.

Sisu:

1. Päevakorra täiendamine.
2. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1931./1932. aastaks — III lugemisel.
3. Sooviavaldused Eesti Vabariigi 1931./1932. aasta kulude ja tulude eelarve juurde.
4. J. Saare sõnavõtmine isiklikus asjas.
5. Tapamajade ja lihajärelvaatuse seaduse §§ 13, 14 ja 29 muutmise seadus — III lugemisel.
6. Riigikogu VI istungjärgu lõpetamine.

Koosoleku avab Esimees K. Einbund kell 19.58 min.

Sekretäri kohal sekretär A. Schulbach.

1. Päevakorra täiendamine.

Juhatus eettepanekul täiendatakse päevakorda 3. punktiga — Riigikogu VI istungjärgu lõpetamine.

2. Eesti Vabariigi kulude ja tulude eelarve 1931./1932. aastaks — III lugemisel.

Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu aruandja O. Suursöödi puudumisel aruandja ülesannetes komisjoni esimees J. Soots.

(Pealkiri.)

R. Penno (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Meie rühma liikmete poolt on II lugemisel tehtud rida paranduseettepanekuid, mis käsitlesid Riigikogu liikmete komisjonitasku vähendamist, ministriumide esindusekulude ja riigiteenijate arstiabikulude vähendamist, samuti ettepanekud, mis käsitasid maaparanduse summade suurendamisi. Need kõik on rõhuva häälteenamusega teisel lugemisel tagasi lükatud, näidates sellega, et enamus ei arvesta raske ajaga ja rahva vajadustega. Kuna meil ei ole usku, et nende ettepanekute tegemisel III lugemisel tagajärgi oleks, siis loobume nende ettepanekute esitamisest, et Riigikogu, kes tahab laiali minna, tema töös mitte takistada. Tahtsin III lugemise algul veel tähendada, et meie rühm ühineb selle seisukohaga, mida avaldanud ju tööerakonna rühma liige härra Anderkopp, nimelt et Vabariigi Valitsusele jäävad kohustused peale

selles mõttes, et ta vastutav on oma kulude tegemisel, et ta ülekulutusi ei teeks kui näha on, et tulud täiel määral ei laeku, ja korraldavat kätt tarvitaks, nii et meie siiski eelarvet täita saaksime selle peale vaatamata, et üksikute kulude postumid suuremad on võetud kui meie arvates võimalik oleks tuludega katta ja et eelarve täidetaks siiski nii, et lõpuks puudujääki ei tekiks.

Eelarve võetakse vastu osade viisi ja terve sisu korraga redaktsiooni komisjoni andmata.

3. Sooviavaldused Eesti Vabariigi 1931./1932. aasta kulude ja tulude eelarve juurde.

(Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu sooviavaldused 1—10.*)

Aruandja J. Soots: Viimase sooviavalduse kohta ma tuletaksin meelde, et see võeti vastu teistel oludel, nimelt ei olnud siis eelarves ette nähtud sarnast summat karskuseliidule. Kuna nüüd Riigikogu ise on karskuseliidu summasid suurendanud, on tekkinud uus olukord, ja kas komisjon uues olukorras pooldab seda sooviavaldust, seda ma ei tea öelda.

Sooviavaldused 1—5 võetakse vastu.

(6. sooviavaldus.)

R. Kuris (as): Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kuues sooviavaldus on vastolus Talumajanduse nõuande korraldamise seaduse § 5-daga. Selle sooviavalduse läbiviimine ei ole ka kuidagi mõeldav, sest siin ei ole isegi ette nähtud, kelle käsutusse need aiatöö-, majapidamise- ja ehituseinstruktorid sel juhtumil jäävad, kas nad saavad riigiametnikkudeks, või kes on nende peremeheks. Kui see sooviavaldus vastu peaks võetama, jääb küsimus täiesti lahtiseks. Nii ei ole sellel mingit loogilist ega seaduslikku alust, ja sellepärast tuleks käesolev sooviavaldus tagasi lükata.

Aruandja J. Soots (lõpusõna): Nagu ma mäletan, esitati käesolev sooviavaldus rkl. Teetsov'i poolt, ja selle arutamise

*) Rahaasjanduse komisjoni laiendatud koosseisu sooviavaldused vaata Riigikogu IV koosseisu 112.—137. koosoleku täielikkude protokollide lisad, lisa nr. 269, lhk. 381.

juures tekkinud läbirääkimistest selgus, et Saaremaal nendest jaoskonnaagronoomidest ei ole niivõrt kasu ja tarvidust, kuivõrt seal oleks tarvis aiatöö-, maja- pidamise- ja ehituseinstruktoreid ametisse panna. Nendest on nälg, aga neid ei ole seal. Bürooagronoome on küllalt, aga nendest ei ole mingit kasu, ja seepärast rkl. Teetsov esines säärase sooviavaldusega. Komisjoni enamus pooldas seda sooviavaldust.

Mis puutub sellesse, nagu oleks see sooviavaldus agronoomilise büroo seaduse paragrahvidega vastolus, siis see komisjonis ei selgunud, kuigi see küsimus oli üles tõstetud. Aga see ettepanek on võetud sooviavaldusena, ja kui valitsus seda põhimõtet pooldab, siis on temal võimalus esitada seaduseelnõu, et agronoomilise büroo seaduse vastavad paragrahvid saaksid muudetud. Riigikogul on siis jällegi võimalus oma tahtmist avaldada, kas ta pooldab seda muutmist või mitte. Igatahes sooviavaldus on valitsusele sedavõrt sunduslik, kuivõrt valitsus tema tarviliku leiab olema.

R. Kuris (as, fakt. märk.): Komisjoni esimees tähendas, et rahaasjanduse komisjonis seda küsimust ei ole puudutatud, ja ettepanekut ei ole esitatud — see ei ole mitte täpne. Mina isiklikult võtsin sõna ja näitasin, et see sooviavaldus on vastolus talumajanduse nõuande büroo korraldusega ja selle kohta maksva seadusega. Ma kinnitan ka veel praegu seda, et nimetatud seadus ei võimalda selle sooviavalduse teostamist.

M. Laarman (põl, fakt. märk.): Rkl. Kuris'e seletusel on niipalju alust all, et ta tõepoolest katsus komisjonis näidata, et see sooviavaldus ei ole seadusega kokkukõlas. Aga et see tal korda ei läinud, siis midugi mõista on see teine asi. (Naer.)

Sooviavaldused 6—9 võetakse vastu.

10. sooviavaldus lükatakse tagasi.

(L. Johanson'i sooviavaldus.*)

A. Kornell (as): Minu poolt sai esitatud sooviavaldus, mis ette nägi, et väikesed elujõuetud asundusetalud muudetakse elujõulisteks juurdelõigete andmise teel. Härra Johanson leidis selle sooviavalduse puuduliku olema ja redigeeris selle ümber. Kui võrrelda minu ja härra Johanson'i sooviavaldusi, siis ei anna härra Johanson'i sooviavaldus mitte midagi, sest siin on öeldud, et antakse juurdelõikeid

*) L. Johanson'i sooviavaldus vaata 136. koosoleku täielik protokoll lhk. 2531.

väikemaapidamistele, mis maa vähesuse tõttu on elujõuetud j.n.e. Meie teame, et praeguse Vabariigi Valitsuse kava näeb ette juurdelõigete andmise väikemaapidamistele, juurdelõikeid on varem antud ja antakse ka edaspidi. Minu ja härra Johanson'i sooviavalduste vahe on see, et minu sooviavaldus näeb ette, et asutaks kiires korras juurdelõigete andmisele, kuna aga härra Johanson'i sooviavaldus näeb ette vaid juurdelõigete andmise. Seepärast kui tahame sooviavaldustega midagi kätte saada, siis on kindel, et Riigikogul tuleks tingimata vastu võtta minu poolt esitatud sooviavaldus. (V a h e l h ü e.) Näib, et sotsialistid ei taha juurdelõigete andmisi kiirustada.

O. Gustavson (stp, fakt. märk.): Faktilise õiendusena tahtsin tähendada härra Kornell'ile niipalju, et iga sooviavaldus on maksev ainult üheks eelarveaastaks.

L. Johanson (stp): Austatud Riigikogu liikmed! See sooviavaldus, mille härra Kornell esitas, on esitatud pärast minu sooviavaldust. Selle eelmise sooviavalduse puudused seisid just selles, et taheti ainult asunikkudele juurdelõikeid. (V a h e l h ü e.) Seal ei olnud „eramaadel“, — see on protokollist näha. Ja nüüd siis pärast olete seda muutnud.

Mis puutub sellesse kiireesse korrasse ja energiasse, siis ei ole siin mingit põhjust kahelda, et Põllutöoministeeriumil puudub energia. Meie usume, et tal seda on. Ja kui vaatame sooviavaldusi, siis ei ole need mingid jõuallikad, mis energiat juurde annaksid. Niipalju usaldust peaks ometi olema valitsuse vastu, et ta temale pandud ülesanded kiiresti täidab.

Võtame teise sooviavalduse, siin on öeldud „elujõuetutele kohtadele“. Pean tähendama, et minu sooviavalduses oli mõeldud niisugustele kohtadele, mis maa vähesuse tõttu on elujõuetud. Näiteks peremees joo, on joomar, ja koht on selle tagajärjel elujõuetu. Olge nii lahke, andke maad juurde. Niiviisi ei saa ometi küsimust otsustada. Seda maad on vähe, mis riigimaade tagavaras on, samuti seda maad, mida asundusekapitali arvel võib anda, ja seda maad võib anda ainult nendele, kelle kohad on elujõuetud sellepärast, et enne ei ole saanud niipalju maad riigimaadest, mis varem välja antud. Praegu on minu ettepanek palju kauge- maleulatavam ja elunõuetele vastavam.

A. Kornell (as): Härra Johanson tähendas, et tema on tahtnud juurdelõigete andmiseks uue mõtte sisse sellega, et on sooviavalduses märkinud sõna „eramaadel“. Tegelikult ei tarvitanud

mina seda sõna, aluseks võttes valitsuse poolt koostatud juurdelõigete andmise kava, kus on märgitud, et juurdelõiked tulevad anda ka eramaadel asuvatele väikekohtadele. Sellepärast ei pidanud tarvilikuks üksikasju ette lugeda.

Kui härra Johanson ütleb, et ta nõuab nendele kohtadele juurdelõikeid, mis maa vähesuse tõttu on elujõuetud, siis pean tähendama, et ka suurematele kohtadele tuleks teatud juhtudel anda juurdelõikeid. 10-hektaariline koht ei ole mitte väike, kuid kui sellel kohal puuduvad täielikult heinamaad, siis ei ole tema mitte elujõuline. Sellepärast, kui võtame rkl. Johanson'i sooviavalduse aluseks, siis seame siin teised sihtjooned üles ja piirame seda kava, mis praegune valitsus koostanud, mispärast ei saa pooldada rkl. Johanson'i ettepanekut. Kui siin öeldakse, et kiirus ja energia ei ole mõõduandvad, siis kaob ju üldse sooviavalduse vastuvõtmise mõte. Tähtis on, et just kiirelt ja energiliselt sooviavalduses rõhutatud nõuded läbi viidaks. (V a h e l h ü ü d e d.)

Vaadake, härra Johanson, kui Teie võtaksite selle kava kätte, mis praegune valitsus kinnitanud, siis näete, mis eriotstarbeliste maade all mõistetakse. Seal on üles loetud postijaamad, ametnikkude palgamaad j.n.e. (V a h e l h ü ü d e d.) Tagavaramaade all tuleb kavakohaselt mõista heinamaid, soomaid ja karjamaid. Oma sooviavalduses olen mina neid asjaolusid võtnud selles ulatuses, nagu juurdelõigete kavast ette nähtud, ja kui teie, lugupeetud Riigikogu liikmed, tahate, et juurdelõigete andmine paigast ei nihkuks, siis olge lahked, võtke härra Johanson'i sooviavaldus vastu. (V a h e l h ü ü d e d. — J u h a t a j a k o p u t a b h a a m r i g a.)

Aruandja J. Soots (lõpusõna): Rkl. härra Johanson'i poolt ettepanud sooviavaldus ei olnud komisjonis arutusel, ja sellepärast komisjoni nimel mina sellega ühineda ei saa. Mis puutub tema sisusse, siis on ju praeguse valitsuse deklaratsioonis juurdelõigete küsimus võetud üles, ja selles mõttes see esimene osa ei paku midagi uut. Siin on aga alla kriipsutatud, et soovitakse juurdelõikeid anda nimelt neile väikemaapidamistele, mis maa vähesuse tõttu on elujõuetud. Nähtavasti ollakse arvamisel, et seni pole neile antud, kes maa vähesuse tõttu on elujõuetud, vaid on antud kellelegi teisele. Kui see arvamine põhjendatud on, ja kui tahetakse seda muuta, siis midagi selle vastu sisuliselt ei võiks olla. Komisjoni nimel mina ühineda ei saa, aga vastu mul komisjoni nimel ka midagi öelda ei ole.

L. Johanson'i sooviavaldus võetakse vastu.

(A Kornell'i sooviavaldus.*)

Aruandja J. Soots: Peale selle, kui härra Johanson'i poolt ettepanud sooviavaldus on vastu võetud, osutub härra Kornell'i ettepanek nagu ülearuseks. Siin öieti on alla kriipsutatud „kiires korras“ ja „energiliselt“. Sellega on tahetud öelda, et seni seda kiires korras ja energiliselt ei ole tehtud. (V a h e l h ü ü e.) Mulle näib, et kui valitsus juba ühe küsimuse oma deklaratsiooni järele on päevakorda võtnud, siis peab ta seda teostama kõige kiiremas korras ja energiliselt. Komisjoni see sooviavaldus arutusel ei olnud, ja komisjoni nimel ma sellega ühineda ei saa.

A. Kornell (as): Härra aruandja märkis ära, nagu oleks minu sooviavaldus osutunud üleliigseks peale selle, kui härra Johanson'i poolt esitatud sooviavaldus vastu võetud.

Ma leian, et seda rohkem oleks nüüd tarvis see sooviavaldus vastu võtta, vähemalt oleks see täiendavaks sooviavalduseks või seletuskirjaks härra Johanson'i sooviavaldusele. Härra Johanson'i sooviavaldus ütleb, et antaks juurdelõikeid, kuid minu sooviavaldus nõuab, et tuleb asuda juurdelõigete andmisele kiires korras. Täheandab, minu ettepanek kiirustab asja käiku, kuna aga härra Johanson'i ettepanek fikseerib praegumaksva korra.

J u h a t a j a: Rkl. Kornell'i ettepanek tuleb hääletamisele iseseisvalt, mitte aga seletuskirjana.

A. Kornell'i sooviavaldus lükatakse tagasi.

4. J. Saare sõnavõtmine isiklikus asjas.

J. Saar (as): Väga austatud Riigikogu liikmed! Täna hommikul koosolekul, kui arutamisel oli Hariduse- ja sotsiaalministeeriumi eelarve, ja kui mina puudutasin seda osa eelarvest, kus ette nähtud oli suurendus 30.000 krooni võrra maaseltside näitelavade korraldamiseks, siis võttis sõna suurpõllumeeste kogude ridadest härra Mats Laarman ja soovitas mulle, et mina peaksin teatud etteheited tegema oma rühma inimesele härra Zimmermann'ile, kes selle summa eelarvest maha võtnud või maha tõmmanud, kui eelarve koostati. (V a h e l h ü ü e.) Oodake, oodake, härra Martinson. Mina pärisin vahepeal riigikassa esindajalt, kas oli see summa üldse võetud eelarve kavasse, ja selgus, et suurpõllumeeste kogude esindaja Hariduse- ja sotsiaalminister härra Hünerson tol ajal, kui ta eelarve

*) A. Kornell'i sooviavaldus vaata 136. koosoleku täielik protokoll lhk. 2533.

kokku seadis, ei võtnudki maaseltsidele pennigi üles, ja tuleb välja, et suurpõllumeeste kogude esindaja Mats Laarman'i sõnad õiged ei olnud, mida siinkohal tahan kinni naelutada. Härra Laarman on vähe õigust rääkinud, aga sellegipärast tahtsin seda siin kinni naelutada. (V a h e l h ü ü d e d. — J u h a t a j a koputab haamriga.) Suurpõllumeeste kogude häälekandjas „Kajas“ on toodud ära härra Laarman'i väited, et ta tahtis mulle etteheiteid teha, aga see ei vasta tõele, sest et teie meest härra Hünerson'i maaseltsid ei huvitanud mitte põrmugi.

J u h a t a j a: Ma palun siiski kõnelejaid, muu hulgas ka rkl. J. Saart, et kui Riigikogu liikmetest või rühmadest Riigikogus juttu, parlamentliku kombe järgi nimetada neid õigete nimetustega. (V a h e l h ü ü e.) Ma palun juhatajaga mitte vaielda. (V a h e l h ü ü e.) Rkl. Köster, ma teen Teile märkuse selle eest, et Teie vaidlete juhatajaga.

5. Tapamajade ja lihajäreldaatuse seaduse §§ 13, 14 ja 29 muutmise seadus — III lugemisel.

Üldkomisjoni aruandja A. L e p s.

Koosolek lõpeb kell 20.47 min.

Õ i g e.

Koosoleku sekretär (allkiri).

Seaduseelnõu võetakse vastu ühes redaktsiooniliste parandustega paragrahvide viisi ja terve sisu korruga redaktsiooni komisjoni andmata.

6. Riigikogu VI istungjärgu lõpetamine.

J u h a t a j a: Vanematekogu pidas enne käesolevat koosolekut oma koosolekut, ja Riigikogu juhatus esitab Riigikogule vastuvõtmiseks vanematekogu otsuse istungjärgu lõpetamise kohta:

„Riigikogu otsustab:

1) lõpetada käesoleva koosolekuga VI istungjärg;

2) uuesti kokku astuda erakorraliseks istungjärguks 14. aprillil 1931;

3) vaheajal kuni järgmise istungjärguni võimaldada töötamine riigikaitse ja väliskomisjonile ning Diskonto Panga ning Eesti Kommerts Panga maksujõuetuks jäämisega ühenduses olevate küsimuste selgitamise ankeetkomisjonile.“

Ettepanek võetakse vastu.

J u h a t a j a: Päevakord on läbi. Riigikogu koosolek on lõpetatud ja ühes sellega ka VI istungjärg.

K i n n i t a n.

Koosoleku juhataja (allkiri).